

Universiteit
Utrecht

Advies voor een goede start met uw pup

Inhoud

Aanschaf en mee naar huis	2
Voorstellen aan andere huisdieren	4
Socialisatie	5
Alleen thuis en de bench	7
Zindelijkheid	8
Opvoeden, trainen en (on)gewenst gedrag	9
Samenvatting	13
Bronnen en aanbevolen boeken	14

Aanschaf en mee naar huis

Het grootbrengen van een pup is een zeldzaam genoegen in een mensenleven. Toch kan het een beangstigende gedachte zijn dat u, voor het grootste gedeelte, verantwoordelijk bent voor de gedragsontwikkeling van uw pup. Daarom willen wij u met deze informatie helpen om uw pup op te voeden tot een evenwichtige, gehoorzame en sociale hond. Want ook bij gedrag is elke eerste klap een daalder waard!

KEUS GENOEG, MAAR IS HET EEN GOEDE KEUS?

Voordat een pup aangeschaft wordt, gaan we ervan uit dat de toekomstige hondeneigenaar goed nagedacht heeft over wat het nemen van een huisdier betekent. Daarnaast is het van belang dat het creëren van voldoende tijd, voor zowel de opvoeding van de pup als begeleiding in de toekomst, meegenomen is in de beslissing. Denk in ieder geval na over de volgende vragen:

- Past een hond wel in uw gezin?
- Is het grootbrengen en verzorgen van een hond te combineren met het werk?
- Hoe ziet de toekomst eruit?
- Zijn er voldoende financiën beschikbaar voor goede voeding en (medische) zorg?

Impulsieve ingevingen zijn meestal geen goede. Neem een overwogen besluit waar alle gezinsleden het over eens zijn. Welk type hond gaat het worden, met welke (karakter)eigenschappen, een reu of teef, welk dier zal echt in uw levensstijl passen? Na deze denk-stappen is er – heel belangrijk – de vraag waar u een goede en betrouwbare fokker vindt. Een goede fokker draagt zorg voor het welzijn

van moeder en pups, en bereidt pups goed voor op een leven als gezelschapshond. De fokker zal ook u goed helpen voorbereiden, laat u goed informeren en zorg voor herhaalde kennismaking met de fokker en vooral met uw pup.

MEE NAAR HUIS

En dan is het eindelijk zover, uw pup mag mee naar huis! U bent waarschijnlijk zeer blij en trots op uw nieuwe huisgenoot. Ondanks alle blijdschap mag u niet vergeten hoe uw pup zich voelt, en wat hij allemaal meemaakt op dat moment. Vreemde mensen, vreemde omgeving, weg van de moeder, broertjes en zusjes. Kortom een hele hoop nieuwe indrukken die uw pup moet verwerken. Het is dan ook van belang om hem hierbij te ondersteunen.

Het voorstellen van uw nieuwe pup aan het gezin moet stap voor stap gebeuren, zodat hij niet ineens te veel indrukken moet verwerken. Neem onderweg en bij aankomst de tijd om de pup te laten plassen. Blijf daartoe op een rustige plek staan, de pup mag natuurlijk scharrelen op zoek naar de juiste plek voor zijn behoefte. Maar ga niet lopen, wanneer u gaat lopen zal u de pup namelijk afleiden van het

doen van zijn behoefte. Bij thuiskomst laat de pup dan rustig bijkomen van de reis en op zijn eigen tempo kennis maken met zijn nieuwe omgeving. Het is goed om van zijn oude adres een (hand)doek en bijvoorbeeld een speeltje mee te nemen met daaraan de vertrouwde geur van die plek. Leg de doek op de plek waar de hond mag rusten/slapen.

Op eigen tempo kennis maken, is van belang! Dit voorkomt een teveel aan prikkels waardoor de pup angstig of druk kan worden. Te veel prikkels kunnen zowel vanuit de omgeving als van mensen komen. Wanneer er kinderen in huis zijn, kunt u het beste zorgen dat zij op het moment van thuiskomst van de pup iets nieuws hebben wat hun aandacht trekt. Denk hierbij aan een mooi boek of nieuw speelgoed. Dit voorkomt dat ze meer interactie met de pup willen dan wat de pup op dat moment aan kan. Hierdoor krijgt de pup meer rust. Spreek uiteraard vooraf ook met de kinderen over wat de pup nodig heeft en hoe zij daaraan kunnen bijdragen.

Wanneer de pup de kinderen nadert, mogen zij hun hand rustig naar beneden doen om de pup te laten snuffelen, en kort aan te raken. Het creëren van rust is erg belangrijk. Leg daarom aan kinderen uit dat rust nu, speldrukke, springen en pup bijten later tegengaat. Bij jonge kinderen, die deze uitleg nog niet kunnen verwerken, neemt u het kind op schoot en zorgt u voor rust door afleiding. Wanneer u deze kennismakingen kort houdt, is het makkelijker om bij kind en hond de rust te realiseren.

Houd de eerste kennismaking kort, drie minuten kan al veel zijn, zodat de pup voldoende verwerkingstijd heeft. Geef de pup een vaste rustplaats in huis waar

de kinderen niet komen. Zorg door middel van veilige afbakening dat op deze rustplek ook echt ongestoorde rust is. Het kan fijn zijn om een veilige pupren te plaatsen rondom de rustplek, om over en weer afstand tijdens rusttijd te garanderen. Voor sommige honden is een bench of kamerkennel fijn. Aan het verblijven hierin moet de pup wennen, als dit nog niet is gebeurd bij de fokker, kan een stapsgewijze benchtraining hieraan voorafgaan. (Onder het kopje 'Benchtraining' vindt u meer over het wennen aan de bench.) Door de veilige afbakening wordt de rustplek ook echt een rustplek.

Een jonge pup heeft veel rust en slaaptijd nodig voor zijn ontwikkeling en om indrukken te verwerken. In het begin begeleidt u de pup naar deze plek als het tijd is voor rust of als de pup moe wordt. Na een paar dagen merkt u dat de pup uit zichzelf, als hij moe is, de plek opzoekt.

Mensen van buiten uw huishouden mogen natuurlijk ook de pup komen bezoeken. Dit bezoek plant u echter pas na enkele dagen. De eerste dagen heeft de pup meer dan voldoende indrukken te verwerken door de verhuizing naar uw adres en alles wat daar nieuw is. Wanneer de pup zo ver is dat bezoek kan, plant u dit gedoseerd. Eén bezoek per dag of twee dagen als het om een gezin of veel drukte gaat en de dag al vol is met activiteit. Twee bezoeken per dag als het om een rustige persoon gaat, die langskomt. Voor sommige pups is dit te veel en zal u bezoek moeten plannen met meer tussendagen. Houd lichaamstaal van uw pup goed in de gaten. Doet uw pup zijn staart en oren naar achteren, wordt de pup druk, springerig, gaat hij rondrennen of trekt hij zich juist terug? Dan zijn dit signalen dat het te veel is voor uw pup.

Voorstellen aan andere huisdieren

Is er al een andere hond in huis? Zorg dan voor kennismaking buiten uw eigen huis en terrein. Zoek een veilige plek op waar geen andere honden kunnen komen en laat uw hond en pup aan de lijn kennismaken. Zo kan u bij onverwacht gedrag de honden beter veilig houden. Zorg wel voor een ontspannen lijn en zorg ervoor dat de pup de kennismaking en het tempo daarvan bepaalt. De pup nadert dus de volwassen hond. Het is daarom belangrijk dat elke hond door iemand anders wordt vastgehouden. Zijn er meerdere andere honden in huis? Dan laat u deze één voor één buiten kennismaken met de pup. Eerst de hond die het kalmst is, dan een eventuele drukkere hond. Na elkaar, dus niet tegelijkertijd.

Als alle kennismakingen goed zijn verlopen, is het zaak de pup zijn thuisomgeving alleen te laten verkennen:

1. Creëer een veilige plek waar de pup rust kan vinden.
2. Ga opnieuw naar buiten (ook voor een plas, na al deze spannende momenten), en ga gezamenlijk de woning binnen.
3. Zorg nu voor rust in huis. Leg bijvoorbeeld elke hond op zijn eigen plaats met iets waarop elk dier veilig en rustig kan knagen.

Uw pup heeft na de inspannende reis en kennismaking echt rust nodig. Indien nodig is houdt u uw honden uit elkaar tot ze aan elkaars aanwezigheid gewend zijn. Geef uw andere hond(en) volop uw aandacht waar uw nieuwe pup bij is. Zo legt/leggen deze een verband tussen de aanwezigheid van de pup en plezierige dingen. Bevorder vanaf het begin rust.

Voorkom bij het voorstellen aan andere huisdieren, in het bijzonder katten, dat de pup het dier gaat narennen, aanblaffen of bijten. Voor veel katten is een eerste ontmoeting met een hond in hun territorium geen feestmoment. Voor de kat zorgt u daarom voor voldoende hoge plekken waar deze op kan springen, en geeft u op een hoge plek iets lekkers aan de kat tijdens de eerste kennismaking(en).

Het kan verstandig zijn de eerste kennismaking met de kat uit te stellen. Uw pup kan dan eerst op adem komen. Bij gevoelige katten is het uitwisselen van geur van belang. U kunt ervoor kiezen de kat en de pup in de eerste dagen een aparte leefruimte te geven. Ondertussen wisselt u (hand)doeken met geur uit en zorgt u voor een aantal plezierige kennismakingen. Tijdens die kennismakingen is uw pup aan de lijn en geeft u zowel kat als hond voer of voerbemoningen (voor de kat kan een spelletje spelen soms beter werken), terwijl beide dieren rustig en op voldoende afstand van elkaar zijn (zodat ze

niet de neiging krijgen hun voedsel te verdedigen). Zo gaan ze elkaars aanwezigheid aan plezierige gebeurtenissen en rust koppelen. Als u dat niet doet, zal de basis voor samenleven niet goed gelegd worden. Zo kan er angst of bijvoorbeeld najagen van de kat ontwikkeld worden.

DE EERSTE NACHT

Een jonge pup kan de eerste nacht nog niet alleen zijn. Zeker niet in een onbekende omgeving. De eerste nacht is alles nieuw en vreemd en ook zal de pup zijn nestgenoten missen. Laat de pup de eerste nachten bij u slapen of plaats een bed nabij de plek waar uw pup slaapt. U kunt met de dagen de afstand tussen u en de pup stapsgewijs vergroten. Dit geeft uw pup vertrouwen in zijn omgeving en verbetert de band tussen u en uw pup. Bovendien kunt u het zo goed merken als de pup moet plassen. Als hij gaat scharrelen, piepen of onrustig wordt, pakt u hem op, gaat naar de plek buiten waar hij mag plassen en wacht daar tot hij iets doet. Prijs hem op rustige wijze als hij plast.

WENNEN AAN DE LIJN

Uw pup zal moeten wennen aan het aangelijnd zijn en aan zijn halsbandje of tuigje. Door zijn halsbandje of tuigje aan te doen tijdens zijn eetmomenten, zal hij het omdoen ervan koppelen aan iets plezierigs. Laat uw pup niet zonder toezicht in zijn halsbandje of tuigje. Hij kan vast komen te zitten en bij een tuigje kan hij eraan gaan knagen waardoor het stuk gaat. Bij het wandelen aan de lijn zal de pup tijd nodig hebben om te wennen aan 'dat ding' aan/om zijn lijf dat zijn bewegingen remt. De fokker van de hond heeft hiermee mogelijk een begin gemaakt. Neem de tijd als uw pup aangelijnd is, moedig hem aan uw kant op te lopen met uw stem en til hem op als u haast heeft, bijvoorbeeld als hij iets moet doen. Voorkom trekken door u of de pup. De lijn is voor de veiligheid, het is geen aansturingsmiddel. Uit onderzoek blijkt dat honden kunnen wennen aan verschillende wijzen van aanlijnen, maar dit kost tijd: gewenning is noodzakelijk.

Socialisatie met mens en dier

Dit is het proces waarbij pups leren omgaan met alle soorten dieren en mensen. Dus ook kinderen van alle leeftijden, katten, honden van allerlei rassen, groottes en kleurtjes. Het zorgt voor plezierige, veilige omgang met anderen, maar ook een pup die stabiel in het leven staat.

De periode van de eerste 3½ tot en met 12 weken wordt wel de (eerste) socialisatiefase genoemd. Deze periode is van groot belang voor de pup en duurt eigenlijk maar kort. Door deze periode goed te benutten kan angst, agressie en prooivanggedrag verminderd worden. Goed benutten betekent kennis laten maken op een fijne rustige en gedoseerde manier. Na deze eerste socialisatiefase, herhaalt u rustige, gedoseerde kennismakingen. Tot het moment dat uw pup een evenwichtige volwassen hond is geworden, moet u hem blijven socialiseren. De leeftijd waarop uw hond dit moment bereikt zal tussen de één en drie jaar zijn.

Het is zeer belangrijk dat uw pup van jongs af aan met verschillende mensen in contact komt. Hij moet leren kennismaken met uw familie en vrienden, maar ook met vreemde mensen. Bevorder bij die kennismakingen rust. Vier poten op de grond bij de pup, rustig gedrag belonen. Begin met kennismakingen op gepaste afstand en laat de pup bepalen of hij wil naderen. Houd de eerste kennismakingen kort, bij kennismaking met andere dieren kan enkele seconden de eerste keren genoeg zijn. Bent u bijvoorbeeld bij een paard dat in een weide staat? Tel 'een, twee' als uw pup het dier waarneemt. Nodig daarna uw puppy rustig uit om met u mee te komen. Hij kan zo het paard ruiken, zien en horen en krijgt direct

daarna verwerkingstijd voor deze indrukken. Hoeveel verwerkingstijd de pup nodig heeft, verschilt per hond. Doordat u de waarneming kort houdt, voorkomt u dat de pup spanning opbouwt en bijvoorbeeld gaat blaffen naar het paard. Dat wilt u juist niet: korte waarneming en daarna verwerkingstijd dus, om rust te bevorderen. Kijk goed naar de pup. Wordt hij druk? Of juist angstig, waarbij hij zijn oren of staartje omlaag doet of achter uw benen of een voorwerp kruipt? In beide gevallen is de kennismaking niet ontspannen.

Bij andere dieren horen uiteraard ook honden, de soortgenoten van uw hond. Kies de honden waarmee u uw pup laat kennismaken zorgvuldig. Het moeten sociale, stabiele honden zijn die goed met pups kunnen omgaan. Deze honden kunnen uw pup het beste leren om sociaal te zijn. Bijvoorbeeld tijdens spel kan een pup door een volwassen hond best eens een snauw of grauw krijgen als de pup te ver gaat in zijn spel. Dat hoort bij sociaal leren worden. Het is echter onverstandig om uw pup zo maar met elke hond kennis te laten maken. Niet alle honden zijn sociaalvaardig en een uitval of najagen door een andere hond kan beangstigend zijn voor uw pup en misschien levenslange consequenties hebben voor zijn omgang met honden. Daarnaast wilt u, bijvoorbeeld tijdens een wandeling, uw pup leren om met u contact

te houden en niet naar elke andere hond toe te willen gaan. Ook hier is dus doseren van belang. Voldoende, goede ervaringen met sociale honden, maar niet met elke hond 'spelen'.

Een goede manier om dit te bewerkstelligen is uw pup mee te nemen naar een hondenschool. Wanneer deze hondenschool voor goede begeleiding zorgt, kan uw pup hier veilig kennismaken met andere, stabiele en volwassen honden en tegelijkertijd ook leren om in de nabijheid van andere honden ook u in het oog te houden. Kies uw hondenschool (of vereniging) met zorg. Er zijn veel kwaliteitsverschillen tussen hondenscholen.

Buiten omgang met mensen en andere dieren is het voor pups belangrijk kennis te maken met de geuren, geluiden en gebeurtenissen van ons dagelijks leven. Willen pups een gelukkig bestaan als gezelschapsdier hebben, dan moeten ze wennen aan alles wat zich in huis voordoet, zoals bijvoorbeeld aan bezoek, stofzuigen en het geluid van de telefoon. Ook moeten zij wennen aan ervaringen buitenshuis, zoals het meerijden in de auto, wandelingen in de stad of op het platteland en een bezoek aan de dierenarts. Vergeet ook niet zaken als harde geluiden op straat en verkeer, waarbij voor verkeer ook direct weer geldt: rust bevorderen. Een jonge pup die een fiets wil najagen lijkt schattig, maar legt in feite de basis voor een levensgroot/lang probleem.

Als u de pup mee naar huis neemt, stelt u een geleidelijk opbouwend schema op, waardoor hij kan kennis maken met mensen, dieren en zijn omgeving. Probeer iedere dag iets anders met uw pup te ondernemen. Zorg er echter voor dat het de pup niet te veel wordt. Doe verschillende keren per dag even iets met hem, maar zorg tussentijds voor voldoende en ongestoorde rust. Bouw in stapjes op! Eerst op

afstand en kort, daarna stapsgewijs dichterbij of langer. Kijk steeds goed naar uw pup en laat u niet leiden door wat anderen u vertellen, ook niet door anderen met een pup. Elke hond is anders en, of een andere pup wellicht al meer aankan of doet, is voor u en uw pup niet van belang.

Tot slot hoort gewenning aan aanraking en verzorging er ook bij. Zeker als uw hond veel vachtverzorging nodig zal hebben, begint u vroeg met gewenning van aanraking en borstelen. Bouw stapsgewijs op en stop als de hond onrustig wordt. Een trimmer aangesloten bij de ABHB kan u adviseren over de juiste borstels en techniek.

AUTO EN OPENBAAR VERVOER

Een pup laten wennen aan reizen in de auto en met het openbaar vervoer is aan te bevelen, ook als u er zelden gebruik van maakt.

Neem uw pup vaak mee tijdens korte autoritten als deze nog jong is. Zorg voor een comfortabele ondergrond zodat hij niet kan uitglijden in de auto, en rijdt voorzichtig een kort stuk. Voor sommige kleine pups is een stevige doos het beste voor de eerste rit naar huis. Onderin legt u een handdoek (ook om ongelukjes op te vangen, door de spanning van de reis, kan de pup een plasje doen) en u houdt de doos vast om schuiven te voorkomen. Denk goed na over hoe u uiteindelijk uw hond wilt vervoeren in de auto. Zorg voor deugdelijk en veilig materiaal en ga daarmee stapsgewijs oefenen. Een y-tuig welke met een kliksysteem in de gordelbevestiging gaat, kan een goede keus zijn. Wanneer het zien van beweging buiten de auto voor uw hond ongemakkelijk is, kan een afgeschermd plek helpen. Bedenk ook dat de beweging van de auto een hond misselijk kan maken: hijgen, kwijlen en braken of onrust kunnen tekenen van misselijkheid zijn. Stapsgewijs opbouwen is dan van extra belang.

Alleen thuis en de bench

ALLEEN THUIS

De hond is een groepsdier, en alleen zijn is daarvoor tegennatuurlijk. Na de eerste gewenning in het nieuwe thuis, moet het alleen zijn daarom stapsgewijs opgebouwd worden. Bij jonge pups laat u deze tien seconde tot een halve minuut alleen in een andere ruimte terwijl u op een andere plek in huis bent. Gaat dit goed? Dan kunt u een minuutje weg blijven, dan twee en zo de tijdsduur verlengen. Zorg wel dat u tussentijds ook kortere momenten weg bent, wanneer u de tijdsduur verlengt. Pas als de pup ouder is, kan u het alleen zijn oefenen terwijl u buiten huis bent. Het doel is daarbij de hond te leren om ontspannen alleen te zijn. Oefen alleen met een hond die moe is, zorg dat de hond zich goed en veilig voelt. Geef afleidend kauw- of knaagmateriaal waarvan u al zeker weet dat de hond er veilig op knaagt in alle omstandigheden. Het kan verstandig zijn een opname te maken van de hond (met een camera of mobiele telefoon) als u van huis bent om te zien of de hond ontspannen is. Bedenk dat veranderingen in de omgeving of toestand (ziekte) van de hond maken dat het alleen zijn tijdelijk niet kan of opnieuw opgebouwd moeten worden.

BENCH

Honden ervaren een open bench, waar ze in en uit kunnen, over het algemeen als een "veilig hol". Mits de hond stapsgewijs aan de bench heeft kunnen wennen en vrije keus heeft met betrekking tot in- en uitstappen. De bench moet groot genoeg zijn voor een slaapplek en voldoende bewegingsruimte bieden: de hond moet rechtop kunnen staan en liggen. Ook moet de bench de mogelijkheid hebben om water te drinken in een waterbak die niet omgestoten kan worden. Laat uw hond langzaam wennen aan de bench en laat in het begin de deur open. Wordt de bench gebruikt als hulpmiddel bij het zindelijk worden van de hond, dan is de bench liefst niet te groot.

Een bench of met puppyren afgezette plek kan de pup veilig houden als u even niet op hem kan letten. In de ruimte is een comfortabele ligplek aanwezig en voldoende materiaal om te spelen of knagen. Dit materiaal is bewezen veilig: u weet dat de pup zich er niet aan kan bezeren en niets kan inslikken dat niet de bedoeling is, of dat er iets in zijn bek vast kan komen te zitten. De pup is hierin alleen nadat hij voldoende activiteit heeft gehad en zich voldoende heeft kunnen ontlasten. Gebruik de bench nooit om uw hond te straffen. De bench mag namelijk op geen enkele manier in verband worden gebracht met straf. U wilt immers dat het een veilige, fijne plek is voor de pup.

ACTIVITEIT EN BEWEGING

Pups hebben niet alleen gezelschap nodig. Ze hebben

ook behoefte aan een goede balans tussen inspanning en ontspanning, tussen prikkels en ervaringen opdoen en rust. Pups hebben daarnaast een lichaam dat groeit. Daardoor is het kwetsbaar voor overbelasting. Een jonge pup wandelt nog niet veel, ver of lang. Vijf minuten beweging per maand dat de pup oud is, is een richtlijn om overbelasting te voorkomen. Een pup van vier maanden (zestien weken), mag dus maximaal twintig minuten wandelen per keer, met voldoende rusttijd tussen activiteiten in. Spel met andere honden of u is belangrijk, maar belastend. Houd het kort! Vijf minuten is voor veel jonge pups al (te) veel. Vermoeidheid herkent u aan hijgen, happerig worden en druk worden. Wees die signalen voor. Liever te kort spelen dan een overbelast lichaam. Het vervelende is namelijk dat u vaak pas op latere leeftijd de schade aan het lichaam van de hond merkt en dan is het al te laat.

NAAR DE DIERENARTS

Er kunnen diverse redenen zijn waarom honden bij de dierenarts bang zijn, maar die angst hebben ze meestal als pup ontwikkeld. De meeste pups brengen twee of drie keer een bezoek aan de dierenarts om ingeënt te worden. De injecties doen niet veel pijn, maar alle andere aspecten van een dierenartsbezoek kunnen een voor een pup een onplezierige of traumatische ervaring zijn. Naar een onbekende plek gaan, andere honden in de wachtkamer ontmoeten, op een onderzoekstafel getild worden en door een vreemd iemand worden beetgepakt en vastgehouden, zijn allemaal nieuwe en spannende ervaringen. Als dit zich enkele malen herhaalt, kan een pup bang worden voor de dierenarts. Juist deze momenten van inenten zijn een mooie kans om uw pup plezierige ervaringen op te laten doen bij de dierenarts.

HOE GAAT HET DAN WEL GOED BIJ DE DIERENARTS?

Beloon de pup uitbundig voor rustig gedrag en geef enkele lekkere voerbelingen bij en na aanraking en behandeling door de assistent of arts. Vraag wat extra tijd hiervoor, wanneer dit nodig is. Het is de investering waard. Ook hebben sommige dierenartsen momenten dat je met je pup langs kan komen zonder dat er medische handelingen gebeuren, maar gewoon om je pup aan de praktijk te laten wennen en leuke dingen te laten ervaren.

Uiteraard kan uzelf ook aan de slag om bepaalde (medische) handelingen al van tevoren te trainen, zoals op de weegschaal stappen en staan, ogen druppelen, oren kijken, etc. Fijn voor uw hond, fijn voor uzelf en fijn voor de dierenarts. Op de site van Gedragskliniek voor Dieren staan een paar handige trainingsfilmpjes hoe je dit stapsgewijs kan trainen: <https://diergeeneeskunde.nl/klinieken/gedragskliniek-voor-dieren/trainingsfilmpjes-gedrag/>.

Zindelijkheid

Dieren die opgroeien in een nest willen dit nest instinctief schoonhouden. Ze zullen zich, zodra ze kunnen, buiten het nest ontlasten. U kunt van dit instinct gebruik maken door uw pup bij te brengen dat het hele huis zijn nest is en dat hij naar buiten moet wanneer hij wil plassen.

Jonge pups kunnen (lichamelijk) echter nog niet lang hun behoefte ophouden. Om zindelijkheid te bevorderen is het daarom belangrijk vaak naar buiten te gaan. Bij jonge pups waarbij de fokker nog niet aan zindelijkheid heeft gewerkt, kan dit in het begin zelfs om het uur zijn! Daarnaast is er vaak aandrang na slapen (meteen bij wakker worden naar buiten), na spelen, bij/na opwindende of spannende situaties en na eten/drinken. Houd uw pup constant in de gaten om hem te behoeden voor ongelukjes binnenshuis. Door goed op hem te letten, leert u de signalen die aangeven 'dat hij moet' en bent u er op tijd bij.

Ga met uw pup mee naar buiten en wacht tot hij zijn behoefte heeft gedaan. Als hij zijn behoefte begint te doen, prijst u hem zachtjes. Als hij klaar is kunt u hem belonen met uw stem en/of een snoepje. Zo leert uw hond dat het veilig is om zich in uw bijzijn te ontlasten en op welke plek en ondergrond dit mag. Ga pas wandelen nadat de pup zijn behoefte heeft gedaan. Scharrelen mag natuurlijk, maar als u te snel aan de wandel gaat dan zal de pup afgeleid kunnen raken en vergeten dat hij 'iets moest doen'.

Als u de bovenstaande tips opvolgt, zal uw pup zich niet binnenshuis ontlasten, maar een ongelukje kan natuurlijk toch gebeuren. Als uw pup laat zien 'dat hij moet' (vloer besnuffelen, rondjes draaien, hurkzit), pak hem dan snel op en ga naar

buiten. Als de pup zich binnenshuis ontlast, heeft u simpelweg een kans gemist. Neem de pup zonder boos worden alsnog mee naar buiten, mogelijk moet hij nog iets doen. Ruim het ongelukje op buiten zicht van uw hond en besteed er zo min mogelijk aandacht aan.

Straf uw pup nooit als hij een hoopje of plasje op de vloer doet en ook niet als u iets ontdekt dat daar al eerder is gedeponneerd. Uw pup kan niet leren wat het verband is tussen de straf en zijn gedrag in het verleden. Hooguit maakt u hem bang voor u. Zindelijk worden heeft tijd nodig, ongelukjes horen erbij en uw pup moet zich veilig voelen bij u om te kunnen ontlasten. Daarnaast is het natuurlijk oneerlijk om een pup die nog van alles moet leren, te straffen voor dingen die hij simpelweg niet weet of kent.

's Nachts of als u geen tijd heeft voor uw pup, kunt u hem in een bench zetten. Honden bevullen hun "nest" namelijk liever niet. Voor en nadat uw hond in de bench gaat, moet hij wel eerst zijn behoeften kunnen doen. Zorg ook dat u uw pup hoort als hij wel iets moet doen. Zo voorkomt u ongemak bij uw pup en bespoedigt u het zindelijk worden.

Pups worden in hun eigen tempo zindelijk. Hoe meer tijd en aandacht u hem schenkt, hoe sneller hij zindelijk zal worden.

Opvoeden, trainen en (on)gewenst gedrag

OPVOEDEN EN TRAINEN

Uw pup zal moeten leren zich aan te passen aan de 'mensenwereld'. Hierdoor kan hij een gelukkiger leven leiden. Bijvoorbeeld omdat hij mee kan om leuke dingen te doen. Daarnaast wordt zo ongewenst gedrag voorkomen, dat wellicht voor u of de omgeving hinderlijk of gevaarlijk is. Die aanpassing bereikt u door het socialiseren. Daarover las u al onder het kopje 'Socialisatie met mens en dier'. Daarnaast zal u uw pup verder opvoeden en trainen. Gedragsdeskundigen hebben ontdekt dat honden sneller en beter leren als ze worden beloond voor goed gedrag in plaats van gestraft voor ongewenst gedrag. Bovendien hebben honden die beloond worden voor goed gedrag een betere sociale band met hun houder. Dat wil overigens niet zeggen dat u uw pup nooit mag begrenzen. Bijtijds ongewenst gedrag stoppen en ombuigen naar gewenst gedrag hoort er ook bij. Toch ligt uw focus vooral bij bedenken welk gedrag u wilt zien en dat gedrag belonen. Denk dus niet in 'ik wil niet dat de hond bedelt', maar bedenk: 'tijdens het eten wil ik dat de hond rustig op zijn plek ligt'. Vervolgens kunt u stapsgewijs dit gewenste gedrag oefenen en dus aanleren.

Een beloning voor een pup kan bestaan uit een hondensnoepje of een spelletje. Net voordat u die beloning geeft zegt u een 'beloningswoord'. Dat woord leert uw pup herkennen als 'ik doe het goed'.

Is gedrag eenmaal aangeleerd, dan zal u de andere beloning (het hondensnoepje of spelletje) afbouwen. U gebruikt nog steeds uw beloningswoord, maar slechts nog af en toe een andere beloning. De inzet van een zogenaamde 'clicker', is een alternatief voor een beloningswoord. Dit kleine rechthoekige doosje maakt een klikkend geluid als u het indrukt. Het voordeel is dat dit geluid unieker is dan het gebruik van onze stem en gericht en op afstand kan worden gebruikt.

Het aanleren van gewenst gedrag kent veel haken en ogen. Het is goed en leuk daarbij de hulp in te schakelen van een goede hondenschool of -vereniging. U herkent deze aan rust op het cursusveld, kleine groepjes van maximaal vijf of zes cursisten, een goede intake en het gevolgd hebben van een opleiding (niet alleen een enkele cursus) bij bijvoorbeeld O&O, de Nederlandse vereniging voor hondeninstructeurs, DogVision, HARC, PTC+ Barneveld.

We bespreken hieronder enkele misverstanden en gebruiken rondom opvoeden en trainen.

NEGEREN

Wanneer uw hond uw aandacht afdwingt, kan negeren helpen. Blaft uw hond om uw aandacht tijdens spelen met een bal? Pak dan rustig de bal

op/weg, draai u om en wacht tot de hond stil is. U negeert tot dat moment de hond omdat u hem niet aankijkt, aanraakt en niets tegen hem zegt. Zodra de hond stil is, draait u zich terug en kan u het spel hervatten. Zo voorkomt u een beloning voor het ongewenste blafgedrag. Negeren werkt echter niet als de hond zijn gedrag op een ander richt. Blaft de hond bijvoorbeeld naar een andere hond? Dan heeft uw negeren geen effect. U kan dan beter op een veilige wijze dit gedrag afbreken en de hond rustig meenemen. Ook wilt u negeren spaarzaam inzetten. Uw hond is een gezelschapsdier dat contact met u nodig heeft. Vroeger werd foutief het advies gegeven om honden vooral te negeren. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van uw pup en dient geen doel.

RANGORDE

Honden kennen onderling een rangorde, wanneer zij met elkaar samenleven. Ze leven met elkaar in een geordende samenlevingsstructuur. Honden die elkaar niet kennen en elkaar net op straat ontmoeten hebben echter geen rangorde vastgesteld. Niet al het hondengedrag komt dus voort uit 'rangorde'. Hoewel met vroeger vaak wel dacht dat 'rangordeproblemen' veel voorkwamen en dat ongewenst gedrag als sneeuw voor de zon verdween als we ons als mens dominant zouden opstellen naar de hond, weten we vandaag de dag beter. Tegenwoordig grijpen we niet meer lichamelijk in als een hond ongewenst gedrag toont. Dat voorkomt angst en houdt je relatie met je hond goed. Angst en pijn kan tot agressie leiden, daarom is je hond tegen de grond te drukken of fors in de nekregio pakken onverstandig. Laat je hierover niet door mensen verleiden die zich onvoldoende in hondengedrag hebben verdiept.

Honden bepalen onderling hun rangorde vooral

met subtiële communicatie en lagere of hogere staarthouding. Een voorbeeld is het onder de kop doorlopen of een lagere houding aannemen bij een sociale begroeting. Helaas zijn sommige mensen nog onvoldoende op de hoogte van deze kennis, ook sommige hondentrainers/instructeurs.

VOORKOMEN VAN ONGEWENST GEDRAG

Het voorkomen van ongewenst gedrag is heel belangrijk, zeker bij een pup. Pups onderzoeken hun omgeving met hun tanden. Het zijn ware slopers en ze zullen hun tanden zetten in allerlei materiaal om het te onderzoeken. Veel zaken in huis zijn voor hen niet te onderscheiden van knaagmateriaal. Zo zijn uw schoenen (als deze van leer zijn) van hetzelfde basismateriaal gemaakt (dierenhuid) als bepaald knaagmateriaal van honden. Zorg dus altijd voor een 'pupproof' omgeving. Haal uw schoenen weg als u de pup niet in de gaten kan houden. Of zorg dat uw pup vermoeid op zijn veilige en afgeschermd plek is, als u uw aandacht even ergens anders bij heeft.

Uw pup kan wel degelijk behoefte hebben om te knauwen en te knagen, zeker als de tanden aan het wisselen zijn en nieuwe tanden doorkomen – kauwen en knagen is dus niet per se 'stout' gedrag. Zorg voor veilig knauwmateriaal en maak uw keuzes zo dat het ook goed duidelijk is voor uw pup, wat van hem is en wat uw spullen zijn. Dus koop geen pup-knauwspeltje in de vorm van een pantoffel.

STRAFFEN

Probeer uw hond zo min mogelijk te straffen. Een verbaal 'eh eh' op zijn tijd is geen probleem, tenzij u een zeer gevoelige pup heeft. Zorg wel dat u deze 'stem' correctie geeft voordat uw pup de beloning te pakken heeft. Een stemcorrectie

van uw kant moet op tijd zijn (dus niet pas na het ongewenste gedrag) en zeldzaam. Te vaak op deze manier ingrijpen, betekent dat u uw focus moet verleggen van straffen naar voorkomen en gewenst gedrag aanleren. Dat is beter voor uw hond, de relatie met uw hond en geeft ook een alternatieve (gewenste) optie aan uw hond. Bovendien zorgt het ervoor dat als u wel een keer 'eh eh' zegt, de hond hiervan opkijkt en u zijn gedrag dus succesvol kan onderbreken om vervolgens zijn aandacht te verleggen. Anders dan stemcorrectie gebruiken we niet bij de pup, lichamelijk straffen is uit den boze, u kunt de pup beschadigen en hij kan bang voor u worden, of voor iets in zijn omgeving.

ONGEWENST GEDRAG

Veel mensen die een pup in huis hebben, lopen tegen uitdagingen aan. Schroom niet om hulp in te schakelen van een goede hondengedragstherapeut. Gedragstherapeuten met het Dierbaar keurmerk vindt u door op 'diergedragstherapeut' te zoeken via: <https://huisdierenspecialist.nl/dierbaar-keurmerk/zoek-een-dierbaar-bedrijf>. De vereniging voor hondengedragstherapeuten vindt u via: www.nvgh.nl. Beter vroeg hulp gezocht, dan te laat. Het ongewenste gedrag kan dan namelijk ingesleten raken, waardoor het nog moeilijker aangepakt kan worden. Hieronder volgen enkele voorbeelden van het ongewenst gedrag en de aanpak hiervan om de vorming van ernstig probleemgedrag te voorkomen.

KAUWEN

Er zijn twee fases waarin pups veel kauwen: de fase van het tanden wisselen (op een leeftijd van 14 tot 28 weken) en de ontdekkingsfase (op een leeftijd van 6 tot 10 maanden). Om te voorkomen dat uw pup op alles wat in huis ligt gaat kauwen, kunt u hem daarvoor bestemde speeltjes geven. Er zijn allerlei geschikte producten verkrijgbaar. Check goed dat uw

pup er veilig mee om gaat. Er mogen geen stukken af komen die risico geven bij inslikken. Daarnaast mag knaagmateriaal niet splinteren of in de bek vast komen te zitten. Ziet u dat uw pup op iets wil kauwen dat niet voor hem bestemd is, leid hem dan direct af en geef hem hetgeen wat wel voor hem is bestemd als alternatief.

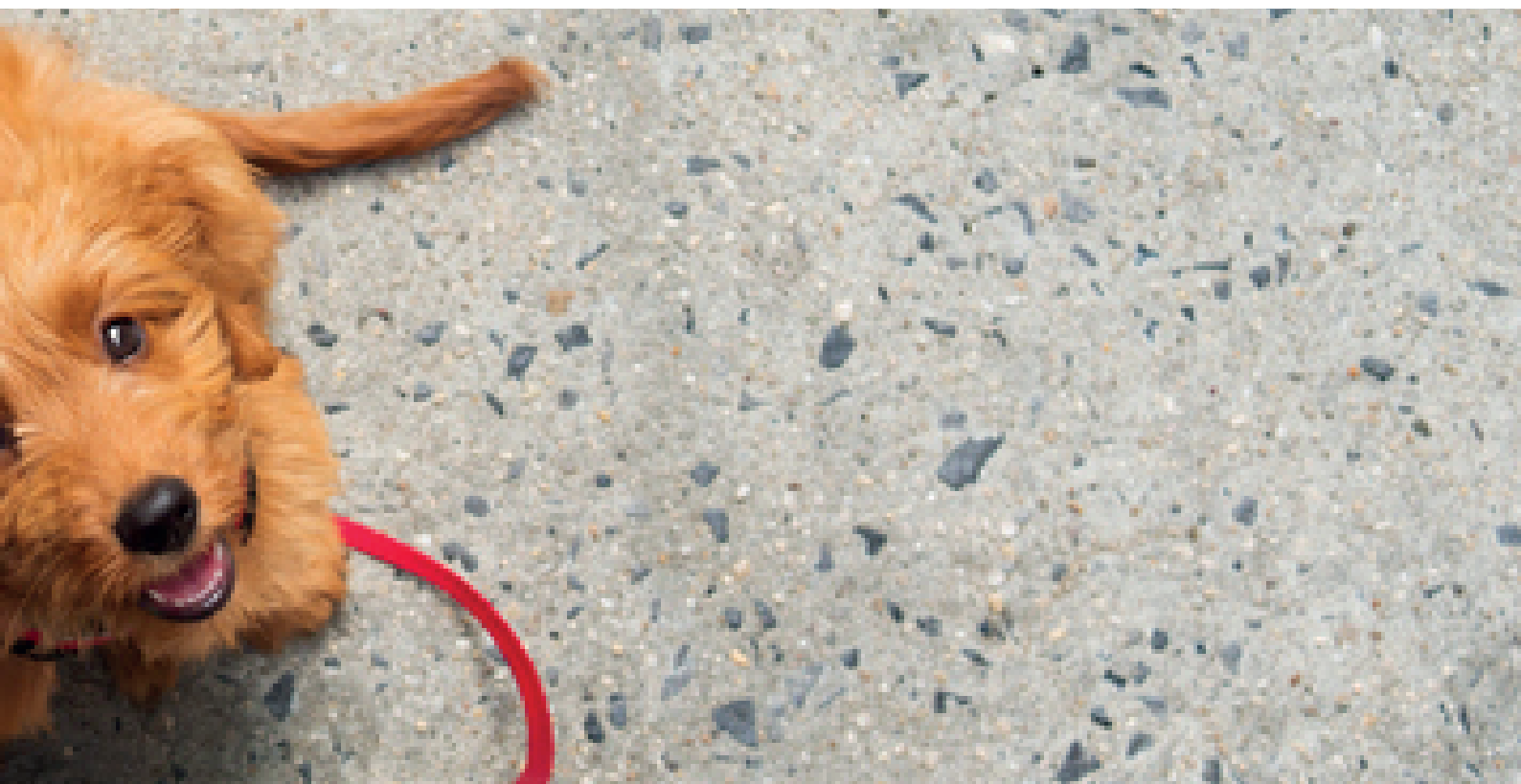
Zorg ervoor dat uw pup genoeg te doen heeft als u hem alleen laat. Eventueel kunt u, als u uw pup alleen laat, waardevolle spullen verwijderen of uw pup in zijn bench plaatsen en zorg altijd dat hij goed is uitgelaten, lekker moe is en waarschijnlijk gaat slapen.

PUPBIJTEN OF PUPPYBIJTEN

In het nest bijten pups elkaar spelenderwijs en als oefening. Dit pupbijten zal uw pup ook bij u doen. Breek dit direct af door een kort 'eh eh' en hetgeen uw pup in bijt te verwijderen. Bijt de pup tijdens spel in uw hand of kleding, dan kan u het spel kort stoppen en weer beginnen als de rust is wedergekeerd. Maak ook weloverwogen keuzes hoe er met een pup wordt gespeeld. Jonge kinderen laat je bijvoorbeeld geen trekspel doen met de hond, omdat zij het bijten niet goed kunnen afstoppen en de pup ze onbedoeld pijn kan doen. Daarnaast is er risico op vallen als er onverwacht gesjord wordt en kan er te veel opwinding ontstaan. Beter is om met jonge kinderen onder begeleiding zoekspellen te doen. Het kind verstopt het speeltje en zit rustig als de hond het opzoekt.

Laat kind en hond nooit alleen een doe dergelijke activiteit onder begeleiding, waarbij je uitlegt dat en waarom je er als volwassene bij moet zijn.

Is een pup druk en bijterig? Dan kan het maar zo zijn dat hij te veel prikkels te verwerken heeft of moe is.

Zet hem op een plek waar hij kan bijkomen en denk na waar het te veel geworden kan zijn en hoe u dat een volgende keer kan voorzijn. Met sommige rassen of typen en voor sommige situaties, is het helemaal geen goed idee om trekspelletjes te doen. Denk aan rassen of typen die ontremd raken of ongewenst gedrag aanleren, aan honden die dan veel kaakkracht opbouwen en aan situaties waarin u zelf of iemand uit uw huishouden, bij een sterker wordende hond onvoldoende mogelijkheid heeft dit speltype te controleren.

Als uw pup om aandacht vraagt door u speels te bijten, breekt u dit gedrag af door rustig op te staan en afstand te nemen. Kinderen kunnen rustig op een bank hun voeten omhoog doen als de pup nog klein is en daarin bijt, maar laat het voetjes van de vloer geen wild spel worden, want dan zal het bijten alleen maar meer worden. Rustig de voeten omhoog en stil zitten zonder geluid te maken werkt het beste. De pup kan dan leren dat bijten betekent 'einde contact' of 'einde pret'.

ANGST EN AGRESSIE

Als pups onvoldoende gesocialiseerd zijn, een bepaald temperament hebben of een beangstigende ervaringen hebben opgedaan, kan er angst en/of agressie ontstaan. Zoek in dit geval direct hulp van een goede hondengedragstherapeut. Informatie hierover vindt u op: <https://diergeneeskunde.nl/klinieken/gedragskliniek-voor-dieren/>.

VOEDSEL VERDEDIGEN

Het verdedigen van voedsel is voor dieren belangrijk om te overleven, zo ook voor de hond. In het wild is de strijd om voedsel en belangrijke voorwerpen een goede strategie om niet te verhongeren. In onze wereld is dat niet nodig, en is het belangrijk uw

pup dat te leren. Dit doet u door hem vertrouwen te geven dat deze noodzaak er niet is. Uw aanwezigheid betekent veiligheid en vertrouwen, geen spanning of strijd. Wanneer u in de buurt bent van voedsel of bezittingen, komt er meer leuks bij (bijvoorbeeld iets lekkerders), u bent een voorbode van goeds! Stapsgewijs kunt u zo zelfs 'ruilen' aanleren aan uw pup. Ontstaan er problemen en ziet u agressie? Zoek in dit geval direct hulp van een goede hondengedragstherapeut. Informatie hierover vindt u op: <https://diergeneeskunde.nl/klinieken/gedragskliniek-voor-dieren/>.

Om vertrouwen te bouwen, kan u als volgt te werk gaan: Als uw pup gaat eten, laat hem dan een paar hapjes nemen en voer hem dan iets wat lekkerder is dan hij in zijn etensbakje aantreft. Doe dit herhaaldelijk. Na enkele dagen benadert u zijn etensbakje met uw hand voordat hij mag eten. Uiteindelijk zal hij dit toestaan omdat hij weet dat uw handen hem iets lekkers geven. Uw pup leren dat het leuk is als mensen zijn etensbakje naderen, kan later veel ongemak voorkomen. Oefenen is belangrijk, maar ongestoord eten ook. Zorg voor rust als de hond eet. U kan dezelfde benadering toepassen bij speeltjes en botten.

BLAFFEN

Pups zijn gewoonlijk zes tot acht maanden als zij beginnen te blaffen. Moedig uw pup niet aan te blaffen. Baasjes die dat juist wel doen omdat ze een hond willen die waaks is, zullen merken dat hun hond om het minste of geringste begint te blaffen. Een gesocialiseerde hond zal vanzelf gaan blaffen als hij iets verdachts ziet.

Als uw pup om aandacht vraagt door te blaffen, moet u dit gedrag negeren en pak het contact weer op als hij gewenst gedrag vertoont.

Samenvatting van het advies

- Zorg voor voldoende rust. Een jonge pup moet veel verwerken en heeft veel slaap en rust nodig. Kennismaking met de wereld gaat in stapjes en gedoseerd. Geef uw pup een rustplek waar hij ongestoord rust op gezette tijden en bij naderende vermoeidheid. Besef dat niet alleen angst, maar ook druk gedrag een teken kan zijn van te veel prikkels.
 - Begeleid de kennismaking met anderen, ook andere dieren in huis. Bevorder vanaf het begin rustig gedrag. Zo remt u druk gedrag, narennen en pupbijten en voorkomt u zo veel mogelijk angst bij uw pup, andere dieren en kinderen die schrik hebben van opspringen of puptandjes. Bedenk dat bij een jonge pup dingen schattig kunnen lijken die al snel niet schattig meer zullen zijn wanneer de hond groter wordt.
 - Laat een jonge pup niet zomaar alleen. Oefen het alleen zijn stapsgewijs. Een jonge pup moet eerst wennen aan zijn nieuwe thuis. Pas daarna zal hij af en toe alleen zijn in een veilige ruimte in huis, terwijl u in een andere ruimte bent.
- Daarna gaat u in kleine stapjes het alleen thuis zijn oefenen.
- Benut de socialisatieperiode. Deze is kort, maar essentieel. Uw hond moet op kalme, gedoseerde wijze kennismaken met mens, dier en de omgeving. Het moet op deze leeftijd! De eerste socialisatieperiode loopt tot twaalf weken. En het moet verstandig aangepakt worden. Hulp van een goede hondentrainer aan huis of een hondenschool kan hierbij heel plezierig zijn, maar kies deze zorgvuldig. Er is veel verschil in kwaliteit.
 - Opvoeden en trainen betekent dat u zich richt op het aanleren van gewenst gedrag, terwijl u ongewenst gedrag voorkomt of bijtijds stopt. Om uw hond zindelijk te maken gaat u na slapen, eten/drinken, spelen en opwinding direct met uw pup naar buiten en daarnaast elke twee uur. Zo voorkomt u ongelukjes en is uw pup sneller zindelijk, hoewel het zindelijk worden altijd tijd kost.

Als uw pup tijdens het volwassen worden gedragsproblemen ontwikkelt die u niet begrijpt of niet wilt, zoek dan direct hulp van een goede hondengedragstherapeut. Informatie hierover vindt u op: <https://diergeneeskunde.nl/klinieken/gedragskliniek-voor-dieren/>.

AANBEVOLEN BOEKEN

- Burgers, M. & Turner, S. Een honden leven lang fysiek en mentaal in balans 1. Elke pup een goede start. Deventer: Edicola, 2014.
- Gaus, M. Nog beter omgaan met je hond. Baarn: Tirion Natuur, cop. 2003.
- Gootjes, N. & Gaus, S. Begrijp ik mijn hond. Handleiding voor een betere communicatie met uw huisdier. 's-Graveland: Fontaine, 2005.
- Van Herwijnen, I. & Roulaux, P. Hondengedrag begrijpen, zo kun je plezierig samenleven met je hond. Deventer: Edicola, 2021.
- Zulch, H. & Mills, D. life skills for puppies, laying the foundation for a loving, lasting relationship. Dorchester: Veloce Publishing, 2016.

GEBRUIKTE BRONNEN

- Beekman, P. De nieuwe spelenderwijs opvoeden van uw pup: de meest gevolgde leermethode. Deurne: Etiko/CirCum Publishing, cop. 2001.
- Blackwell, E.J., Twells, C., Seawright, A. & Casey, R.A. (2008). The relationship between training methods and the occurrence of behavior problems, as reported by owners, in a population of domestic dogs. J. Vet. Behav. 3(5): 207-217.
- Bower, J. Honden: deskundige praktijkadviezen voor het houden en verzorgen van uw hond. Baarn: Tirion Natuur, cop. 1999.
- Grainger, J., Wills, A.P., Montrose, V.T. (2016). The behavioral effects of walking on a collar and harness in domestic dogs (*Canis familiaris*). Journal of Veterinary Behavior, 14, 60-64.
- Grosemans, D. Honden leren omgaan met kinderen. Houten: Van Reemst, cop. 1998.
- Ogburn, P., Crouse, S., Martin, F., Houpt, K. 1998. Comparison of behavioral and physiological responses of dogs wearing two different types of collars. Applied Animal Behaviour Science, 61, 133-142.
- Sannen, E. Uw hond opvoeden zonder training: leer de taal van uw hond. Warffum: Welzo Media Productions, 2002.
- Tennant, C. Slechte gewoontes van honden: een betrouwbare en gehoorzame hond door begrip voor zijn manier van denken en doen. Rijswijk: Elmar, cop. 2003.
- Van der Borg, J.A., Schilder, M.B., Vinke, C.M., De Vries, H. (2015). Dominance in domestic dogs: A quantitative analysis of its behavioural measures. PLoS One, 10(8), e0133978.
- Ziv, G. (2017). The effects of using aversive training methods in dogs - A review. J. Vet. Behav. 19: 50-60.

Deze tekst is in 2007 geschreven door drs. I.A.M. van Eijk en in 2021 aangepast door dr. C.M. Vinke en dr. ir. I.R. van Herwijnen.

Consultdagen

CONSULTDAGEN HOND EN KAT:
Dinsdag van 8.15 – 14.15 uur

Telefonisch spreekuur:
maandag en donderdag
tussen 12.00 – 13.00 uur
T 0900-KIES GKD
E gedraghondkat@uu.nl

CONSULTDAGEN PAPEGAAI:
donderdag en vrijdag 9.00-12.30 uur
en op afspraak

Telefonisch spreekuur:
elke werkdag tussen
13.30-14.30 uur
T 030-2531799
E gedragpapegai@uu.nl

Universiteitskliniek voor gezelschapsdieren
Adres: Yalelaan 108
3584 CM Utrecht
www.uu.nl/diergeneeskunde/gedragskliniek

0900-KIES GKD

Bellen met De Gedragskliniek voor Dieren? Een telefonisch spreekuur voor dierenartsen op 0900-KIES GKD / 0900-5437453 (80ct/min). Het spreekuur is verruimd naar ma. en do. tussen 12:00-13:00.